

LIBRI II. SECTIO II. CAPUT VI.

De

Diaphoreticis & sudoriferis.

VT bezoardica necessitate & sine sunt potiora, ita sub diaphoreticis fere militant, atque hæc tanto sunt præstantiora, quanto magis caractere illo sunt insignita simul.

Latius nempe patent SVDORIFERA, vnde certo respectu vt genus & species distingui possunt. Nomina speciosa sunt, quando DIAPHORETICA, SVDORIFERA, HIDROTICA, & *χυμια* fundentia dicuntur; Non differunt vero eadem, nisi gradu operationis, vt diaphoretica strictiori sensu audiant, quæ per insensibilem transpirationem, vnidam, vaporosam, halituosam; sudorifera vero per sensibilem humidam magis pellunt. Illa viderem, hæc sudorem respiciunt.

Finis horum generalis est halituositatem feri procurandi, vt sanguinis hinc motus, calor & consistentia sui iuris fiat, id quod patet ex omnibus phænomenis sudoris, cum *ἔνφορα* & naturæ nutu instituendi. Licet enim sudor detur quoque coactiuus a debilitate, vel reuera, vel quasi tali, oriundus, (1.) *oppressorius*, cuius signum est anxietas, seu a nimia copia feri exitum affectantis, vt in ebriis; seu a suffocatione velut intentata, vt in asthmate; (2.) *Resolutiuus*, ab archæi deficientis debilitate, quæ eiusdem caractere est, vnde stationem suam derelinquunt spiritus, vt in syncope, li-phothymia, vbi modo *ἰσθμια*, modo sudatio grauis accedit, quod & alio licet sensu, vel efficiente calore p. n. in phthificis accedit; Præcipue tamen obseruatur quoque *diffusiuus*, siue excretorius, vt a motu forti, balneis, medicamentis, &c. qui medius est inter vtrumque.

In singulis adest feri halituositas & halituosi diffusio, siue excretio. Diaphoretica vero illa sunt remedia, quæ id ipsum præstant, quæ humores serofos, aqueos, sudoris materiam, in halitus

litis conuertunt, & concitatis sudoribus per spiracula cutis dilatata euacuant.

Hæc ut magis pateant, ex dictis ulterius supponi potest (1.) debere inter sanguinem & serum perpetuam esse proportionem, quæ nisi obseruetur, vel eadem interturbetur, expromta adest morborum variorum turba.

(2.) Onerosum reddi frequentius artheo humidum, quam calidum, quatenus vel id ipsum obruit, intra vasa tamen, vel impedit, nec obedit æquali & decenti motu, sed seducit potius in deuia.

(3.) Continuo exspirare e glandulis subcutaneis, earundemque poris infinitis humidum, quod nisi fiat, per transpirationem insensibilem licet, mox omne genus morborum confurgit, & in primis febres, tumores aliaque circuli impediti producta symptomata.

(4.) Perpetuam ergo in corpore esse halituositatem, vim elasticam, expansiuam, calidi & humidi, æternam actionem & passionem, motu duplici visendam, particulari respectiue per os & nares, quæ respiratio audit, & vniuersali, per poros cutaneos vniuersos. Calidum enim est perpetuo difflatiuum humidi, igneum aquei, sanguis feri, vnde calor vorax dicitur.

(5.) Stagnante humido, & calidum varios pati manes, siue efferetur gradu addito, spiritibus irrequietis maxime debilitatis, ut in febribus; siue *στάσις* mediteretur, vnde dolores varii & tumores, vniuersaliter a circulo impedito oriundi; & humidum seorsim miris modis in opere suo impediri. Est enim *ἔχημα τῆς τροφῆς*, vehiculum alimenti, sanguinis, spirituum, *γλιχρῆς*, vnde vel solidæ, vel spirituosæ, vel humidæ ipsæ patiuntur inæqualitatem.

(6.) Humidum hinc stagnans, spissescens, coagulatum, fermento peregrino inquinatum, esse dissipandum, fundendum, resoluendum & corrigendum.

(7.) Excitato, ut decet, calore, halituositatem concitari simul, hæc vero denegata illum consistere posse nequaquam.

(8.) Calorem lucidum, & mobile volatile serum ligari ab acido, ne in halitum citari possit, imo nec moueri, ut par est, illo obtu-

obtufo, hoc fixato, vnde extra ordinem facilis fit versio, grumescencia.

(9.) Motum sanguinis intestinum, cui spiritus vitalis præst, deberi mobili duplici, sali volatili & humido.

His præmissis illustrari & explicari magis poterit sudoriferorum materia, sero veluti fundamento innixa. Sudorifera enim, siue diaphoretica, (magis & minus quippe nec hic variant speciem,) rarefaciunt sanguinem, in motum cient, & consequenter dissipant, ac per poros cutis distant roscidum humorem. Hinc generali regula: *quæcunque halituositatem humidam promouent in corpore, & fixitatem acidam vel pituitosam fundunt, illa sunt sudorifera.*

In specie vero rarefacientia principaliter & proprie sunt salina, adæquate sulphurea & acida, communia, velificantia singulis, aquea. Hinc 1. *Quæcunque sale pollent alcalino, nitroso, ammoniacali, vel mercuriali, implicito vel explicito, illa sunt sudorifera; a volatilitate, vel fixitate, vel medio statu salis volatilis, fixa & media æstimanda. Optima sudorifera & præcipua sunt salina, ergo primo loco merito nominanda. Sic implicite id præstant magis simplicia, vt carduus benedictus, cuius puluis tum per se sudorem facit, tum vtiliter in pulueres febrifugos recipitur & decocta quoque, item rad. china, sarsaparilla, diptamni, contrayeræ, scorzon, gentian, & aliæ bezoardicæ, amaræ, vel alio caractere salino insignitæ, vt cortex chin. de chin. &c. Explicite id præstant salia vegetabilia, absinth. card. bened. cent. min. scord. iuniper. &c.*

Sic potentissime sudorem mouent salia alcalia volatilia & hisce facti vnice spiritus, v. g. spiritus C. C. eboris, serpent. viperar. salis ammoniaci; sic \odot giatum, arcanum duplicatum, nitrum vitriolatum sunt sudorifera. Sic flores \odot lis *ci simplices & martiales huc faciunt, in quartanis præcipue expetiti. Sic mercurius dulcis commode additur febrifugis, vt fundendo serum adiuuet halituositatem, siue dissipationem & explosionem, vt & mercurius fixus, diaphoret. *Paracels. Helmont.* quasi panacea est.

Sicuti autem in singulis hisce est vis fundendi & fluxile reddendi serum, quod omnibus iis est commune, vnaque acidum fixius & ligans vel annihilant, vel in motum cient; Ita

2. *Quæcunque bis affinia alcalina acidum in sanguine absorbent, citra ullum quendam nouum effectum alium, præcipitando fusionem & exhalationem inducunt, & sunt sudorifera.* Talia sunt terrea calciformia plurima, v.g. testacea omnia, conchæ, nostrates & marinæ, in febribus ob vim salinam illis præferendæ sæpe, mater perlar. oc. zæ. lap. bezoar. orient. occid. cornu cerui vst. philos. terra lemnia, bolus armen. vnicornu fossile verum, antimonium diaphoret. bezoard. minerale simplex, martiale, iouiale, solare, magister. C. C. spinar. viperar. el. diascord. quod tamen & ad alteram sequentem classem referri potest; item puluis bezoard. *Sennerti, Montagnan. Pannonicus ruber &c.* Hæc licet fixiora & torpidiora, omnino tamen habent locum, præcipue, vbi in motum citat sanguinem fermentum febrile peregrinum, bilis spumescens aliaque.

Cumque & calor roboratus exhalationem promoueat & cieat, sulphurea quoque variis modis exhalabilia reddantur, hinc

(3.) *Quæcunque habent sulphuri remixtum principium alcalinum, (fixum vel volatile,) mercuriale, vel acidum, adeoque feri fusioni & exhalationi aptatum, illa sunt sudorifera.*

*Sulphureo-alcalina sunt tum ex dictis non pauca, vt card. bened. rad. contrayeru. diptamn. gentian. tum huc inprimis facientia lignum salsafra, lign. sanctum, eorundemque cortices, ita quidem vt generalem quasi classem constituant ad catarrhos, luem, veneream & alia feri viscidioris vitia. Sic & opium sudoriferorum est apex, quod Platerus quoque vnice theriacæ fœnerari vim sudoriferam asserit, ob sulphur resolubile sali volatili maritatum, & ex in præparata, puluis, magisterium, essentia, tinctura anodyna. Sic rob. ebuli & sambuci, ex compositis theriaca Androm. diatessar. celestis, mithridatum, oruietanum laudatissima sunt sudorifera & *opp. zæa*, inprimis etiam ipsum sulphur, eiusque flores, in scabie & peste maxime commendabiles, simpl. & compos. myrrhati, & sulphur auratum diaphoret. $\frac{3}{ii}$. In singulis his est principium alcalinum sulphuri remixtum, vel quasi tale.*

Referri huc quoque possunt semina quædam, vt cardui bened. aquileg. citri, napi, in quibus sulphur resolubile particulis

culis terreis benignis immersum est, vnde ad aquea, nominatim emulsiões spectant.

Sulphureo-alkalinum-mercuriale vero præcipue sibi vendicant cinnabarina. Cinnabaris omnis est sudorifera, etiam vulgaris factitia, præcipue vero natiua granulata, statim sua, vel glebosa & faxea, præparata lotionē & sublimatione; & ꝑii, vnde polychresta consurgunt remedia, imo panaceæ quasi.

Notabile hic est, quæcunque sulphurea sal prædominans vel æquabile & proportionatum exhalationi non possident, non esse æque sibi relicta sudorifera. Sic *Vi*, & his affinia, aquæ vitæ, asthmaticæ, apoplecticæ, & similia, minus est sudorificus per se, aliorum vero connubio actiuitatem & suam & reliquorum exerit insigniter. Sic piper omne licet calidum & rarefaciens, minus tamen in se est aptum sudoriferum, vel ea ratione quoque quod exiccet nimis, & magis sulphur intendat expandatque, quam fluxile reddat serum, vel saltim non tuta adeo sunt hæc talia, facile nocere possunt, quatenus accendunt nimis sanguinem. Hinc plebeium quidem est ex dictis minus probandum est tertianarum remedium, quando piper cum *Vi* assumunt, & corpus hinc ad sudandum cogunt, vnde sæpe ex intermittente fit continua, exceptis robustioribus; & vbi mucus biliosus viscidus horum vim obtundit, vincente natura.

De *sulphureo-acido* mox dicemus, vbi de aqueis prius dixerimus. Quæcunque enim *q. salinas* vel sulphureas particulas secum possident aquea, sunt sudorifera; vel saltem reliquorum vim didunt & promouent, quatenus ipsa horum vehiculo citius vel magis sunt talia. Faciunt huc aqua card. bened. sambuc. rhizotica *Zwingeri*, bezoardica, prophylactica *Syluii*, *Barbetta*, cord. *Saxon.* fr. vt plures non laudemus, item decoctum lignor. card. bened. & aliorum, potiones, emulsiões, successiue etiam sudorem proliciētia, paulatim repetita pocillatione.

f. *Acida* cum sulphureis spirituosis & terreis data sunt sudorifera. Adeoque licet non per se, cum aliis tamen dictis maritata, sudorem creant, quatenus spirituosis iuncta, incisione humorum viscidorum, ineptitudinem exhalationis tollunt, & sic sudationem

facilitant. Vt alcalia volatilia primo loco, & sulphurea tertio dicta, diffiant & in halitus resoluunt vaporosos, vuidos dispositam materiam; vt alcalina terrea fixos acidos, austeros & fluxilitatem impediētes humores absorbent & præcipitant; Ita acida in coagulum abiens serum incidunt, attenuant, & resoluunt vna, vt habituositas & rarefactio tum restituatur, tum promoueatur.

Sic facit huc + simplex, rutac. bezoardic. cardui benedicti, theriacale; vt & unus *Præ*, mannæ, ligni sancti. Sic + cum lap. cancrorum, puluere contra casum, sanguine hirci sudoriferum est laudatissimum. Facit huc, quod suo loco diximus, acida sanguinem & serum pro diuerso statu & coagulare & resolvere. Sudorifera sunt acida non coagulando, sed resoluendo & incidendo. Cum sulphureis iunctum acidum id facit primario, cum terreis quasi secundario, quatenus infringitur acor, & in sal medium vertitur, vnde fluxilius fit serum.

Et sane laudatissima & præcipua sudorifera sunt media hæc, e combinatione sulphurei & salini acidi vel volatilii enata, vt mistura simplex, tinctura bezoardica, liquor diaphoreticus e *u* eboris & *Præ* ana factus, præuia filtratione, ac composita laudata alia. Hæc quippe cum pluribus indicationibus debeantur, etiam magis sunt polychresta. Quin videmus id ipsum quoque in pulueribus febrifugis, vbi conchæ, gum. diaphoret. arcanum duplicatum, *o* caryophyll. sunt specifica sudorifera. Sin sola dentur, vix tantum proficiunt, quantum inter se mixta, ex quo & miscendi necessitas ac vsus simul probari potest.

Vsum vero habent laudatissimum sudorifera & diaphoretica, ita, vt manca, imo nulla esset medicina, si his carere oporteat. Summatim vt id complectamur, profunt 1. in febribus, excepta, iuxta nonnullos hæctica, quæ tamen fere magis comes & productum est februm, quam febris principalis, neque ipsa tamen temperata excludit, quale est antihecticum Poterij. Februm, inquam, sunt panacea in intermittentibus principaliter fixiora nitrosa, alcaliaque & his affinia; In continuis principaliter volatilia, hinc & reliqua, inprimis quæ resolutionem intentatam siue malignitatem simul respiciunt, quæ dicuntur bezoardica,

zoardica, quæque expellunt *μιασμα* peregrinum, vt in variolis, adeoque fermentum peregrinum domant, vel ad discussionem promouent.

Profunt 2. in inflammationibus, doloribus & tumoribus, tanquam effectibus circulationis impeditæ, seu extrauasatione vel reuera in vulneribus, contusionibus, vel quasi tali in pleuritide, erysipelate, arthritide, hemicrania, tumoribus tonsillarum, affectu ischiadico & affinis omnibus, seu morbis a colluue serosa oriundis, catarrhis, tussi, etiam suffocatiuis &c.

3. In grumescencia & coagulatione sanguinis æquali & inæquali. Inæqualis visenda est in palpitatione cordis & syncope ipsa; æqualis in elephantiasi, scorbuto, scabie, lue venerea &c. Obseruatum hinc est, decoctum lignorum, siue diætam κατ' ἐξοχήν diætam, de qua integrum librum scripsit *Iunckerus*, in rebellibus alioqui morbis proficuum fuisse. Notauimus vero in lue ista venerea non tam ligna solum pro sudorifero conducere, quæ serum alterandi vim possident omnino summam, & quicquid præstant, hoc vsu efficiunt; verum etiam alia sudorifera eidem scopo velificari, ita vt vis lignorum contra hanc luem tanto magis eluceat, in quo consistat.

Verbo: vbicumque excutiendum serum superfluum & motus ac vitiosa qualitas corrigenda, sudorifera officium faciunt.

Vt hæc magis pateant, operæ pretium est notare quoque, quæ sudorem ipsum inhibeat. Fit enim non raro, v. g. in lipothymis, in phtisi, sudoribus colliquatiuis, scorbuticis & hecticis, vt dissoluatur corpus sudore, cum præsentanea noxa ac virium debilitate insigni. Opposita tunc vel opponenda potius sunt, quæcunque seri halituositatem & rarefactionem nimiam concentrant ac refranant. Præstant id interius constringentia, austera & remorantia terrea, quæ plicatili sua vntuositate terrea & demulcent & temperant acrimoniam, vt tinctura antiphthifica ex Olo martis, saccharo Saturni & Vi conflata, quacum non raro stitimus sudores nimios varii generis. Tacemus improprie id præstantia obuiscantia oleosa, vt oleum oliuarum aliaque exterius inuncta; quod tamen non sine grano salis præstandum est.

Consultum vero est & circa hæc sudorifera notare cautelas necessarias. 1. *Ad perfectum sudorem requiruntur duo, impellens internum & externum; illud primum, hoc secundarium.* Hinc duplicis generis sudorifera possunt statui non inepte: alia *per se* talia, siue interna; alia *per accidens*, siue externa. Per se sudoriferum tale est potestate, sicut medicamenta alia. Est calidum & tenuis substantiæ, saltim effectiue, quod serum halituosum reddit & diffilat; & quo tenuius est, eo operatur efficacius. Calor enim cum tenui substantia coniunctus in penitiores corporis partes penetrat & humores incidit, fundit, attenuat, rarefacit, quodque obuium est secum defert, inque summa corporis impellit. Opus est igitur motore intrinseco, qui halituositatem illam spiret præstetque. Quod si alterutrum deficiat, non perfecta omnino fit sudatio. Licet enim pellat medicamentum intro assumptum a centro ad circumferentiam, facta humoris fusione; nisi tamen respondeat externus ambiens aer, frustra id omne fuerit, repulso quasi sero, seu in halituositate impedito. Hinc cum casus aliquando dentur, ubi contrarietas talis occurrit, indicatio expellendi & contraindicatio si non voluntatis, tamen aeris externi, si v. g. *vdos milites, vt fit, aliosque corripit febris, vel variolæ ipsæ*; eo casu volatiliora summe profunt, fixiora vero non item.

2. *Non confundendus sudor ab externo & interno principio prolektus.* Præstat delinquere, si quid faciendum fuerit, hoc, quam illo, siue assumere diaphoreticum, etiam non sequente sudatione, quam citra medicamenti efficaciam cogere corpus vel certas partes in sudores, liquefacto & fuso sero. Distinguendum tamen est inter sudatoria vniuersalia & particularia; quæ diximus, valent magis de illis, non item absolute de posterioribus. Quando cunque scilicet in parte quapiam magis hæret noxa, consultum est & ipsam impellere ad sudandum, sed moderate, leniter & præmissis vniuersalibus, nec omissis.

Pertinent huc domunculæ, alique medici carceres, quibus conclusum corpus vaporoso calori silicum, aquæ, decoctorum, Vi, globulorum ferreorum &c. exponitur, balnea item
laco.

laconica, femicupia vaporosa, cœlo quasi desuper tecto, ad colligendum ignem vaporosum. Habent aliquando hæc suum usum, imo sunt qui luem veneream, scabiem, aliosque morbos rebelles ita curant Empirici, alii vero iisdem ordinariè quasi vtuntur, pro balneo domestico laconico. Sed facile delinquitur, non tam in periculo suffocationis vel ambustionis, quod ipsum tamen aliquando contigit; quam in nimia rarefactione & expulsionè seri. Vnde quando impellentibus internis, quorum semper potior habenda ratio, eundem impetrare possumus finem, vti sane possumus vtplurimum, suavius, concinnius, & efficacius id præstatur iisdem, præcipue cum non tam in glandulis subcutaneis hæret vitium, quam in sanguinis vndis. Pro particulari vero huius vel illius pedis brachiique vsu conueniunt hæc ipsa quoque media, sicubi scabiens, tumor, contractura, paraly sis id indicauerit. Ne quid tamen nimis, ne vnquam vltra spheram debitam naturæ fiat propulsio. Et sane delinqui & in his potest, si internum impulsus negligamus.

(3.) *Sudorifera optima sunt resoluentia & expellentia.* Resolunt siue in motum cient vbiunque subsistentem, vel stagnantem, vel in coagulatum, ichoremque abeuntem sanguinem & ferum, vnde & in casu ab alto vnice profunt. Expellunt, a centro ad circumferentiam, quicquid inquinat, conspurcat, vel male habet M. S. *μιάσμα* peregrina, siue intus concepta, seu extrinsecus ab aere frigido aliisque fabricata & inducta. Ausim dicere, si vulgo tam cordi haberent homines diaphoretica, ac purgantia, plurimos seruari posse, qui febribus abrepti debitum naturæ ante tempus soluunt. Purgantia enim magis expellunt primarum viarum sentinam; diaphoretica altius penetrant & expellunt heterogeneum sanguini confusum.

4. *Diaphoretica non omnia possunt omnia;* vt enim quædam, per dicta, serum liquant & halituosum reddunt resoluendo & absorbendo, vt fixa, alia rarefaciendo & fluxile reddendo, vt volatilia & nitrosa, alia incidendo, vt media, facile patet, tantum discrimen & in praxi esse attendendum, si feliciter velimus progredi. Non tam delinquitur sæpe vno emetico, vno purgante, ceu magis vniuersali.

versali, quam vno diaphoretico. Hinc alia diaphoretica conveniunt febribus intermittentibus, alia in continuis. Frustra sunt, qui in continuis sale absinthii, cardui benedicti &c. in intermittentibus vero sive C. C. viperarum, vtuntur. Media vero, vt mixtura simplex, vtroque casu mediant; alia conveniunt in principio, alia in progressu, siue declinatione, quod iam monuimus. Semper simul respiciendus est status feri. Vidimus hinc ex intermittentibus redditas fuisse continuas. Quo volatilius fuerit feri status, eo mitius procedendum, cæteris paribus. Valet id quoque de dosibus ipsis. Falluntur, qui correpti insultu febrili antimonii diaphoretici vel bezoard. mineral. gr. v. vj. solum adsumunt, neque enim præcipitare sufficienter vel dissipare hæc dosis potest. Par ratio est R̄æ bezoard. sive C. C. Sic etiam

§. *Motus nature modo excitandus, modo refrenandus.* Si ipsa officio satisfaciatur, prompteque in sudores solvatur, prompte expellat, iuuanda est, non pellenda; imo si excedat, refrananda, quo nomine olim Arabes ad variolas lentium decoctum, ficus, tragacantham ipsam commendarunt, innuentes ita expellendum, ne vires fatiscant, ne vincula & compages sanguinis detrimentum patiantur. Hinc & lentore inuiscente medicamentorum integrum est remorari halituositatem nimiam. Quantum interfit vt hæc obseruentur, exemplo illustrabimus sudoris Anglici, idque obseruationibus geminis. Optime hunc morbum eiusque ortum & remedia describit *Verulamius histor. regni Regis Henrici VII. p. 18.* Memorat nempe 1. autumno anni 1484. versus finem Septembris grassari cœpisse in ipsa vrbe Londini, tum in aliis regni partibus morbum quendam epidemium, tunc temporis novum, cui ex natura & symptomatibus eius febris sudorificæ nomen indiderant. 2. morbum istum breues sortitum periodos, tum specialem, qui enim eodem correpti erant, si intra 24. horarum spatium non morerentur, securi fere & sine metu erant; tum vniuersalem. Incepit enim circa 21. Septembris, & cessauit sub finem Octobris sequentis. 3. fuisse morbum istum febris pestilentis genus quoddam, citra pustulas, maculas aliaque exanthemata, maligno saltem vapore seu aura ad cor aduolante, spiritusque
vitalis

virales patente & occupante, vnde natura excitata fuit, ad eundem per sudores emittendum & exhalandum; 4. morbum istum naturæ potius insidiatorem fuisse, eamque imparatam oppressisse, quam aduersus remedia obstinatum, si in tempore subuentum foret. Etenim, ait, si ægrotus in æquabili temperamento, quoad vestes & focum detentus esset, (transpirationi vacaret,) tepidumque bibisset, & cordialia etiam temperata sumsisset, vnde naturæ ipsius opus nec calore irritaretur, nec frigore repelleretur, plerumque sanitas sequebatur. Verum innumeri homines ex eo subito occubuerunt, antequam curationis modus & regimen ægroti innotesceret.

Notabilis est quoque de eodem obseruatio altera Anonymi auctoris Chronici Thuringici MSS. qui ad annum 1529. præter hisce conformia talia etiam hoc insigne refert: morbum ægrum statim somno profundo oppressisse, cui si non resisteretur agitatione, commotione, mutatione loci, mit hin und herlegen und tragen/ ne in illum ferretur, mortuum esse, adeo, vt qui sanari voluerit, a somno omnibus modis esset arcendus. Maxima scilicet salutis spes posita fuit in sudore & sudoriferis, ast iuxta naturæ ductum moderandis.

6. *Moderata durans, etiam sudorifera.* Est modus & hic in sudando, sunt certi denique fines, quos ultra citraque nequit consistere rectum. Est, vbi sudor necessario imperatur, vbi nempe expulsionem opus, vel maiori discussione; sæpius tamen præstat per vices repetitus, lenis, cum *ἡ Φοβία*, quam fortissimus simultaneus. Nullus sudor coactiuus prodest, qui fit contra naturæ institutum, roburque. Hinc probe examinandæ morbi circumstantiæ, non solus effectus externus, sudatio, attendendus, sed & internus v g præcipitandi, corrigendi & inuertendi humores. Hinc in intermittentibus, in primis diuturnis, frequentata sudatio summe est noxia. Vidimus, præter alia, quendam quartanarium reportasse hoc modo purpuram incorrigibilem quasi, simul ac corpus exponeret aeri, visendam; in alio inde dolorem capitis perpetuum; in alia puella lipothymiam frequentem. In primis vero exemplum sinistri euentus obseruauimus in iuvene no-

bili 25. annorum, lue venerea laborante. Hic alias sanus cum ob venerem illicitam, per quod peccarat per idem punitus & idem, seu lue Venereæ initium pateretur curatur ab empirico, qui pluribus hebdomadibus continua illum sudatione vrget, ita vt hinc rarefacto nimis sanguine, viribus exhaustis, succumberet & satis cederet,

7. *Nec pauco nimis, nec copioso nimis sero debentur sudorifera.* Illo enim casu sanguis iamdum spissior, ipsoque orbatu est, vt in gracilioribus, biliosis, senibus, maniacis, squalidis, ad marasnum & phthisin inclinantibus. Hoc vero improporionatum est remedium, extrauasato eodem cum primis, vt in cachecticis & hydropticis. Magis hic habent locum sudationes particulares iam dictæ, pedum v. g. Monstrat hoc & ipsa natura, vt in hydropticis, adde & infantibus aridura laborantibus, ex glandulis intestinalibus obstructis, superiora exarent, venter tumescit. Valet prius & in febribus & aliis morbis, vbi sudatione opus est, limitando dosin & regimen, optime enim curat, qui bene distinguit & medicamenta & subiecta.

8. *Sero in coagulatum abeunti diaphoretica conueniens remedium, modo cætera sint paria.* Sic in catarrhis in genere vnice profunt; in specie vero catarrhis suffocatiuis, vbi omnem absoluunt paginam eadem. Sic & in lentoribus seri subsistentibus aliis id ipsum præstant, modo purgantia, emetica, diaphoretica præmittantur; illo enim ordine vniuersalia hæc præsidia veniunt consideranda. Adeoque si solus sanguis & serum in vasis suis halituositate mediante ventilari ac vigorari queant, diaphoretica diuinum sunt præsidium.

LIBRI II. SECTIO II. CAPUT VII.

De

Carminatiuis.

Insanum est decretum: hoc est carminatiuum, illud ventos pellit, illud vero flatu discutit, verba sunt *Helmontii l. de flatibus p. 337. §. 17.* Quæ dum profert, videtur pati fatum illorum,